

MINDENT LETISZTÍTOTTAM MAGAMRÓL ÉS MAGAM KÖRÜL

Beszélgetés Góbi Ritával

Góbi Rita táncos-koreográfus néhány évvel ezelőtt rátalált valamire, ami már a *Sziluett Cinemában* (2014) ugyanúgy érezhető volt, mint *Ne hisztizz!* (2014) című előadásában. A cseh Andrea Miltrenovával közös duója (*Ellenpont*) tavaly bekerült a Lábán-díj nomináltjai közé, a 2017-es *Reptében* című szólója pedig most a Lábán-díjat is meghozta számára. Ugyanezzel a darabjával szerepelt az Aerowaves Spring Forward fesztiválon, ahová minden évben több száz (idén 700) koreográfia közül válogatnak be húszat a szervezők.¹

Góbi Ritát még a Lábán-díj kihirdetése előtt kérdeztük. Az Aerowaves fesztiválon szerzett tapasztalatai mellett azt is megtudtuk tőle, mit láttak meg benne egykoron első tánctanárai, noha a fizikai adottságai nem voltak igazán jók a baletthez, és hogyan fér meg benne annyiféle kettősség. TÖRÖK ÁKOS interjúja.

Fotó: Piti Marcell

– *Hogy kezdődött nálad a tánc?*¹

– Hétévesen ebben találtam meg a szabadságomat, a játékomat, önmagamat. Az elmondások szerint mindig nagyon tevékeny és mozgékony gyerek voltam, és ezeknek az energiáknak a levezetésére kezdtem el járni egy újvidéki magánstúdióba. Ott a technikák mellett minden kötött forma nélkül improvizáltunk és táncoltunk. Olyan volt, mint egy játék, amit nagyon szerettem. Tízévesen kezdtem el egy profi tánciskolát, ahol négy év alatt majdnem minden tanárral találkoztam, és úgy éreztem, hogy ott már nem tudok többet tanulni. Márpedig nekem akkor is az volt, és azóta is ez a legfontosabb.

– *A tánc miatt kerültél Magyarországra?*

– Minden a tánc miatt van. Tizennégy évesen folytathattam volna Újvidéken, de felvettek a Magyar Táncművészeti Főiskolára is. Anyukám augusztus 30-án megkérdezte, hogy pakoljunk, vagy ne? Mondtam neki, hogy jó, akkor pakoljunk.

– *A főiskolán megkaptad azt a bizonyos többletet?*

– Tizennégy és tizenkilenc éves korom között rengeteget fejlődtem ott. Nagyon nehéz évek voltak, de a vége felé már

¹ 2014-ben két magyar produkció is bekerült: a Hodworks *Pirkad* című munkája és Molnár Csaba, Dányi Viktória és Vadas Zsófia Tamara *Nyúzzatok meg!* című koreográfiája. A Hodworks a következő évben *A halandóság feltételei* című darabjával duplázott. 2016-ban Réti Anna és Ricardo Machado duója (*Point of You*) kapott meghívást, tavaly pedig Fülöp László formációja, a Timothy and the Things képviselte Magyarországot (*Anyádék rajtam keresnek*).

nem csak a szenvedésről szólt. Eljutottam az origóhoz, ahhoz, amiért ezt az egészet csináltam és csinálom most is. Már a táncművészeti főiskolán elkezdtem koreográfiákat készíteni, amelyeket az intézmény is támogatott.

– *Említetted a szabad játékoság örömét, a balett pedig következik a főiskolából. Hogyan jön össze ez a két nagyon különböző dolog?*

– Már kiskoromban megértettem, ahhoz, hogy ura legyen mindannak, amit szeretnék, nagyon keményen meg kell tanulnom a technikákat és a velük együtt járó minőséget. Ha nem tudnám ezeket a technikákat, azokra a dolgokra sem lennék képes, amikkel most foglalkozom. Az elején nagyon sokat szenvedtem a testemmel, mivel a klasszikus balett esztétikája jó magas lécen van. Ráadásul nekem messze nem voltak hozzá ideálisak az adottságaim. Bizonyosan nem azért biztattak kiskoromban a tanárain, mert szép magasra emeltem a lábamat. Nagyon sokat dolgoztam azon, hogy minden egyes testrészemet átalakítsam. Olyan volt, mintha egy szobrot gyártanék.

– *Akkor mit láthattak meg benned az első tanáraid?*

– Szerintem a jelenlétre, az energiára és az erős személyiségre gondoltak. Persze ez utóbbi úgy erős, hogy nagyon is sebezhető. Lehet, hogy kívülről erősnek tűnik, de belül fortyog a láva.

– *Lehet mondani, hogy a tánc és a koreografálás számodra egyfajta terápia?*

– Inkább olyan, mint egy meditáció. Elkezdek valamit csinálni, de nem tudok semmit, csak létezem. És ezekben a befelé figyelésekben egyszer csak rájövök dolgokra önmagammal kapcsolatban. Ilyenkor elalvás előtt az egészet levezényelem a fejemben, utána már „csak” be kell menni a próbaterembe, és megcsinálni. Ez persze nagyon fárasztó, mert ilyenkor nem sokat alszom.

– *Mire jöttél rá például a Reptében kapcsán?*

– Ez egy nagyon hosszú folyamat egy fontos állomása lett. Volt előtte majdnem tíz évem, amikor teljes volt a káosz a színpadi munkáimban. Ekkor eldöntöttem, hogy nem fogok senkivel sem dolgozni, és nem szedem szét magamat sokféle projekttel. Bármennyire is imádtam ezeket, már nem bírtam, és egy ponton azt éreztem, hogy ez már nem én vagyok. Sokkal fontosabb lett számomra folyamatos kutatás közben átadni, amit a táncról gondolok. Elkezdtem tanítani, és miközben már máshogy értelmeztem a táncot, máshogy kezdtem el beszélni róla, láttam, hogy értik, amiket csinálók, amit tanítok, és ezek hatására átalakulnak a növendékek.

A környezetemet is elkezdtem tudatosan alakítani, mindent letisztítottam magamról és magam körül. Feltettem a kérdést: mi az, ami igazán fontos? Egészen bezártam, és teljes flow-ba kerültem. Három-négy évvel ezelőtt utaztam bele ebbe a kis tisztító kúrába, de már korábban is volt egy ilyen bezárulós periódusom, amikor elkezdtem koreografálni, vagyis a kezdeteknél. Ekkor született a *Fehér fal*, csak utána elveszttem a káoszban. Most pedig a 2014-ben bemutatott *Szi-luett Cinemával* indult a letisztítás.

– *Mennyire volt nehéz elindulni 2006-ban a saját társulatoddal?*

– Már kisgyerekként éreztem, hogy ezt szeretném csinálni, később pedig olyan embereket vonzottam be a közös munkába, akikkel jól passzoltunk. Az első közös előadásunk, a *Fehér fal* munkafolyamata volt a legjobb – akkor még pénz nélkül. Barátok voltunk próbatermen belül és kívül is. Nem a „vezérségem” számított, hanem hogy erőteljes pozitív energi-

ákat sugárzok, amit szerettek a többiek. A bonyodalmak onnan kezdődtek, amikor bejött a pénz.

– *Ezt hogy érted?*

– Szétcúsított a barátság, mivel a pénzzel együtt járó társulaton belüli struktúraátalakulást nem tudtuk kezelni. Mindez teljesen emberi – és sajnos klasszikus: amikor bejön a pénz a világba, felbontja a rendet, és ez akár háborúhoz is vezethet. Ez utóbbit gyerekként Szerbiában közvetlenül is megtapasztaltam. És ugyanez volt a társulatban is: felépítettem egy remek csapatot, aztán bejött ez a rohadt pénz, és mindent szétrombolt. Ezen át kellett gyúrnöm magam, most már másképp csinálom.

– *Hogyan másképp?*

– Most rendszerben kezelem az egészet. A hat lányhoz képest, akikkel dolgozom, egy idősebb generáció tagja vagyok. Már nem egy baráti kollektívára vágyom, most mindannyiunknak a produktum a lényeg.

– *Az egyik furcsa kettőség benned, hogy csendes, befelé forduló embernek tűnsz, miközben a színpadi szólóidban a lehető legkitettebben vagy jelen.*

– Az életben valóban nagyon szégyenlős vagyok. Amikor találkozom emberekkel, mindig mondom is nekik, hogy néznek meg a színpadon, az is én vagyok.

– *Amikor egy szólót készítesz, megmutatod valakinek a bemutatás előtt?*

– Csak a kamerámnak. Senki más nem látja, egyelőre.

– *Egyelőre?*

– Az *Ellenpont* című duettnél nagyon jó ponton jött be és sokat segített egy francia coach, mivel a partneremmel mindketten nagyon erős személyiségek vagyunk. Korábban még senki nem érezte ennyire szakmailag és technikailag is, amit és ahogy csinálók. Ténylegesen talán egy hétig volt velünk, de a jelenlétét azután is éreztem. Megtanultam tőle, hogyan legyen kívül is.

Ennek azért volt előzménye: már nagyon fiatalon elhatároztam, egy ideig nem akarok benne lenni a darabjaimban, mert az egészet meg kellett tanuljam koordinálni. Most kezd minden összeállni, ami előtte volt, az valamiféle tanulójárat.

– *A visszahúzódó csendesség másik ellenpontja nálam a Villany Leóban való részvételed volt, ahol azt vettem észre, hogy az önmagukban improvizálókat egyszer csak elkezdted szervezni tánc közben.*

– Ebben semmi tudatos nem volt, de tény, hogy van bennem késztetés arra, hogy figyeljünk egymásra. Valószínűleg ezt próbáltam akkor is elérni. Nem is hívtak többet.

– *És ezért nem?*

– Egyszerűen azt éreztem, hogy kilöködtem, ahogy gyermekkoromtól kezdve minden közösségből. Hiába szerettem volna mindig is kapcsolódni. A táncársulatoknál is ez történt, ahová leszerződtek, aztán hamar kidobott a rendszer. A szüleim is azért akarták, hogy menjek el táncolni, mert az osztályközösség is kilökött magából. Szerencsém volt, mert a tánc nem dobott ki, sőt, maximálisan beszívott. És most nem az emberekről beszélek, hanem magáról a táncról.

– *Rendszeresen játszol külföldön, most pedig a Aerowaves fesztiválon nagyobb töménységben is bepillanthatnál a nemzetközi kortárs tánc-szcénába. Milyen trendeket és tendenciákat érzékelasz?*

– A fesztiválon le voltam döbbenve, mennyire kevés a tiszta tánc. Azt látom, hogy a kortárs tánc elment a színház felé. Számomra a színház és a tánc két nagyon különböző dolog. Amikor a kettőt vegyítik, véleményem szerint a tánc

ebből mindig rosszul jön ki, mivel a színházi elemek könnyebben befogadhatóak, ezáltal nem a test és a tánc, illetve amiket ezek által közvetíthetünk, lesz a fókuszpont. Ezek az előadások a világ jelenlegi helyzeteire reflektálnak, amelyekre így könnyen ráismerhetnek a nézők. Véleményem szerint egy erős táncdarab időtlen: nem függ attól, hogy hol és mikor mutatják be.

– *Hogy érezted magad a fesztiválon?*

– Volt benne jó és rossz is. Sem a technikát, sem a helyszínt illetően nem voltak megfelelőek a körülmények, ezért előadás előtt olyan dolgokkal kellett foglalkoznom, amilyenekkel egy ilyen darab előtt nem lehet. Ez egy nagyon szigorú és kényes darab, amelyben olyan energiát kell megteremtsek, amelyet káoszban nem vagyok képes. Azt éreztem, hogy van egy remek lehetőség, amellyel mindezek miatt nem tudok élni.

– *Ezek után mi volt jó benne?*

– Hogy egy ilyen iszonyatos stressz után azok a kollegák, akik ezer éve a pályán vannak és magas minőséget képviselnek, az előadásom után odajöttek hozzám gratulálni.

– *Milyen lehetőségekkel jár a fesztiválon való megjelenés?*

– Már az nagy dolog, hogy olyan, külföldi fellépésekhez lehetőséget jelentő emberek is megnézték a darabomat, akiknek eddig hiába írogattam. Azt mondták, most már várják az emailmet.

– *Hogy jöttek számodra a gyerekdarabok, ráadásul óvodás célközönségnek?*

– Eleinte félttem a kicsiktől, aztán a bátyámnak is születek gyerekei, és elkezdtek tanítani. Rájöttem, hogy pontosan értenek, még jobban is, mint a felnőttek. Amikor óvoda után elkezdődik a verbális kommunikáció, a mozgásos és játékos alapok háttérbe szorulnak. Előtte azonban éppen arra fogékonyak a gyerekek, amit én csinállok a színpadon. Másrészt ugyanabban az időben megkeresett a Prezi cég, hogy csináljak egy karácsonyi gyerekdarabot az éppen nyíló óvodájukba. Ez volt a *Pici Bonbon*.

Rájöttem, hogy pont olyan fantáziavilágban létezem, mint a legkisebbek. Amikor táncolok, elképzelek egy körülöttem levő világot, például a kezem belenyúl egy alagútba, ott az ujjaimmal megérintek egy kismanót, majd a kismanó felmászik a vállaimra, így a vállaim kezdenek el táncolni, majd elszalad, és utána futok... így építem fel a koreográfiát. Ezek belső víziók, monológok, folyamatosan párbeszédben vagyok a térrel, a levegővel, az elképzelt partneremmel, így soha nem vagyok egyedül.

– *Létezik egy markáns megosztottság a táncszakmán belül. Az egyik oldalon a Magyar Táncművészek Szövetsége áll a szakmai díjaival, illetve a Nemzeti Táncszínház a maga kínáلتa játszóhelyekkel (Várkert Bazár, Miipa és egy ideje a Bethlen Téri Színház), a másik oldalon a Lábán-kuratórium a Lábán-díjakkal, illetve olyan játszóhelyek, mint a Trafó, a MU Színház vagy akár a Bethlen Téri Színház. Te azon kevés alkotó közé tartozol, akiket mindkét oldal elismer.*

– A különbség a stílusokban és ízlésekben van, és abban, ki hogyan közelíti meg a táncot. Ez a világon mindenhol ugyanígy van. Én sosem szerettem volna elköteleződni egyik oldalhoz sem. Akárhová is mentem, jeleztem, hogy én szeretném eldönteni, mit csinállok. Éppen ezért nem is választok az oldalak között, a minőségben hiszek. Ugyanúgy felkeresem a Nemzeti Táncszínházat, mint a Bethlen Téri Színházat, a MU Színházat vagy a Trafót.

– *Ha már a Lábán-díj jelölés miatt beszélgetünk, az utóbbi három játszóhelyen milyen lehetőségeket kapsz jövőre?*

– A MU Színházba már nagyon régóta nem fogadnak be, de most a Bethlen Téri Színház is azt mondta, hogy nem ad lehetőséget, a Trafóban pedig még soha nem voltam koreográfusként, és most sem lehetek. Az egyik hely esztétikájának nem felel meg, amit csinállok, a másiknak a koncepciójába nem illek bele, a harmadiknál nem tudom. Egy kicsit meg vagyok lőve. Szerencsére vannak dátumok és helyek – mert játszanom kell, különben meghalok.

E számunk szerzői

Deres Kornélia (1987) színháztörténész, költő, a KRE BTK adjunktusa, Budapesten él

Gabnai Katalin (1948) drámatanár, színikritikus, Budapesten él

Iván Ildikó (1973) fordító, műfordító, publicista, Mendén él

Kovács Natália (1989) szerkesztő, kulturális újságíró, kritikus, Budapesten él

Macska Jánosné, szül. Herczog Noémi (1986) kritikus, szerkesztő, Budapesten él

Megyeri Léna (1987) szabadúszó tánckritikus, Budapesten él

Molnár Zsófia (1974) kritikus, műfordító, Budapesten él

Nagy Kristóf (1991) művészettörténész-szociológus, az Artpool Művészetkutató Központ munkatársa

P. Müller Péter (1956) egyetemi tanár, Pécsen él

Papp Tímea (1975) kritikus, kulturális menedzser, Budapesten él

Proics Lilla (Kaposvár, 1967) kritikus, tornatanár, Budapesten él

Schuller Gabriella (1975) színháztörténész, az Artpool Művészetkutató Központ munkatársa, Budapesten él

Török Ákos (1969) újságíró, a színház.hu szerkesztője, Budapesten él

Trencsényi Katalin (1971) dramaturg, Londonban él

Turbuly Lilla (1965) író, szerkesztő, Náprádfán él

Urbán Balázs (1970) kritikus, Budapesten él

Urfi Péter (1986) újságíró, kritikus, Budapesten él